

آیین نامه اتاق پایاپای

بخش اول: تعاریف

ماده ۱: واژه ها و تعاریف بکار برده شده در این آیین نامه به شرح زیر می باشد:

هیأت مدیره: منظور هیأت مدیره بورس کالای ایران می باشد.

اتاق پایاپای: بخشی از تشکیلات اداری سازمان کارگزاران بورس کالا است که وظیفه تسویه و پایاپای کردن قراردادهای معامله شده در تالار معاملات بورس را برعهده دارد که در این آیین نامه به اختصار "اتاق" نامیده می شود.

پایاپای کردن: تسویه روزانه قراردادها بین اعضای اتاق بصورت نقدی و اعتباری می باشد.

عضو اتاق: کلیه کارگزاران و سایر اشخاصی که صلاحیت عضویت آنها بر طبق مقررات تأیید شده می باشد.

سقف اعتباری معاملات: حداکثر میزان معاملات اعتباری است که برای هر کارگزار توسط هیأت مدیره تعیین و ابلاغ می شود.

سپرده: منابع مالی است که هر عضو طرف معامله به منظور تضمین انجام تعهدات خود در مقابل اتاق پایاپای به صورت نقدی، ضمانت نامه بانکی (بدون قیدو شرط) و اوراق بهادار طبق مقررات تودیع می نماید.

سپرده ثابت: سپرده ای است که عضو اتاق به منظور اخذ سقف اعتباری معاملات خود، نزد اتاق تودیع می نماید.

سپرده اولیه: سپرده ای است که در هر زمان و برای هر قرارداد آتی معامله شده توسط عضو اتاق نزد اتاق تودیع می شود که پس از تسویه کامل قرارداد به سپرده گذار مسترد می گردد.

سپرده جبرانی: سپرده ای است که در جریان تسویه روزانه قراردادهای معاملات آتی، توسط اتاق محاسبه شده و از کارگزاران عضو اتاق دریافت می گردد.

قرارداد پایاپای شده: قراردادی است که توسط اتاق تسویه شده است.

وضعیت حساب: موقعیت مالی خالص روزانه قراردادهای هر کارگزار عضو می باشد که به سه صورت بدهکار، بستانکار و یا تسویه شده به وی اعلام می شود.

زمان تحویل: زمانی است که در آن، کالای موضوع قرارداد تحویل داده می شود.

قیمت تسویه: قیمتی است که روزانه حسب مورد از طرف سازمان بورس محاسبه و به صورت رسمی اعلام می شود.

حساب عملیاتی: حسابی است که جهت تسویه وجوه توسط اتاق مورد استفاده قرار می گیرد.

۱۵. حساب تضمین اتاق: حسابی است که از محل وجوه پرداختی اعضاء به منظور ایفای تعهدات نکول شده آنها برابر دستورالعمل مربوطه مورد استفاده قرار میگیرد.

معامله گر: شخص حقیقی یا حقوقی است که کالا را برای خود و به نام و حساب خود معامله می کند.

بازارگردان: شخص حقوقی است که به منظور ایجاد تعادل در عرضه و تقاضای کالا با مجوز هیأت مدیره بورس از طریق کارگزار خود براساس دستورالعمل مربوط متعهد به خرید و فروش آن کالا می گردد.

گواهینامه انجام معاملات: سندی است که توسط اتاق براساس گواهی انجام معامله موضوع ماده ۴۸ آئین نامه معاملات و ماده ۸ این آئین نامه صادر می گردد.

بخش دوم: اعضاء و شرایط عضویت در اتاق و وظایف عضو

ماده ۲: اعضای اتاق بورس کالای ایران عبارتند از:

الف) شرکتهای کارگزاری.

ب) معامله گران و بازارگردانان طبق مقررات مربوط.

ج) سایر اشخاص حقوقی مرتبط نظیر بانکها، مؤسسات مالی و اعتباری و تولیدکنندگان طبق مقررات.

ماده ۳: اعضاء اتاق موظفند موافقت نامه عضویت در اتاق را امضاء نموده و حق عضویت خود را طبق مقررات پرداخت نمایند.

ماده ۴: عضو اتاق مکلف است که کلیه اطلاعات را صحیح و شفاف به بورس ارائه نماید و ملزم به رعایت کلیه مقررات اتاق می باشد.

ماده ۵: چنانچه یکی از اعضاء اتاق، محکومیت مؤثر کیفری و یا هر نوع محکومیتی که موجب ممنوعیت وی از تصرف در اموال و یا محرومیت از انجام معاملات را پیدا نماید (از قبیل ورشکستگی، توقیف اموال یا منع شرکت در معاملات ویژه) موظف است مراتب را حداکثر ظرف مدت ۲۰ روز به "سازمان" اعلام نماید. در غیر اینصورت صلاحیت وی جهت عضویت در "اتاق" زایل خواهد شد.

ماده ۶: عضو اتاق مکلف است هرگونه تغییرات ثبتی خود را به اطلاع بورس کالا برساند.

بخش سوم: فرآیند پایاپای

ماده ۷: اتاق در مقابل کارگزار خریدار به عنوان فروشنده و در مقابل کارگزار فروشنده به عنوان خریدار عمل می نماید.

ماده ۸: به منظور کنترل تعهدات کارگزار و اطلاع رسانی بهنگام، کارگزار فروشنده باید اطلاعات کالای قابل عرضه و اسناد مورد نیاز، از جمله قبض انبار را قبل از ساعت ۱۲ روز کاری قبل از عرضه، از طریق سامانه اتاق پایاپای به اطلاع ناظر تالار برساند.

ماده ۹: اتاق پس از دریافت اطلاعات موضوع ماده ۸ و بررسیهای لازم از حیث رعایت سقف سپرده ها و سایر مقررات لازم الرعایه، اجازه عرضه کالا را به کارگزار و ناظر تالار اعلام می نماید.

ماده ۱۰: پس از انجام معامله و تأیید آن از سوی ناظر تالار، تسویه و پایاپای قرارداد با صدور اسناد و مدارک ذیل توسط اتاق پایاپای انجام می پذیرد:

۱-۱- قرارداد خرید یا فروش مابین کارگزار خریدار یا کارگزار فروشنده و اتاق

۱-۲- صورتحساب هزینه های جانبی قرارداد از جمله کارمزد کارگزار، سهم بورس از کارمزد کارگزار و عوارض گسترش بورس

۱-۳- اعلامیه تأمین سپرده اولیه برای معاملات آتی

۱-۴- اعلامیه واریز مبلغ و هزینه های جانبی قرارداد و یا گواهی تأدیه اسناد اعتباری

۵-۱۰- تأیید حواله صادره از طرف کارگزار فروشنده برای معاملاتی که به تحویل منجر می شود

۶-۱۰- اعلامیه تأمین سپرده جبرانی در مورد معاملات آتی

ماده ۱۱: اتاق پس از تکمیل تسویه کامل معاملات، اعلامیه وضعیت روزانه کارگزار را صادر و به وی تسلیم می نماید.

ماده ۱۲: اعضای اتاق مکلفند جهت تسویه قراردادهای، وجوه تعیین شده توسط اتاق را طی مهلت مقرر در ماده ۱۴ (ماده ۱۳ پیش نویس) و با رعایت مقررات به حساب بانکی مربوط واریز نمایند. اتاق نیز مکلف است مانده های کارگزاران بستانکار را ظرف مهلت مقرر و با رعایت مقررات مربوطه به حسابهای بانکی آنها واریز نماید.

ماده ۱۳: چنانچه هر یک از کارگزاران در مهلت مقرر نسبت به تسویه دیون ناشی از تعهدات خود اقدام ننماید، اتاق با تأمین معادل ریالی تعهدات مزبور به قیمت روز کالا از محل موجودی کارگزار یا سپرده های وی و در صورت عدم تکافو از محل "حساب تضمین" تعهدات کارگزار مربوطه را به انجام رسانده و جرائم خسارت مترتبه را به حساب بدهکاری آن کارگزار منظور می نماید.

تبصره: عدم تسویه دیون موضوع این ماده مشمول مقررات مندرج در آئین نامه رسیدگی به تخلفات کارگزاری و دستورالعمل حساب تضمین می باشد.

ماده ۱۴: زمان تهاتر و تسویه نهایی قراردادها

هریک از قراردادهای معامله شده در بورس با توجه به نوع قرارداد و سررسید پرداخت و زمان تحویل به شرح زیر تهاتر و تسویه نهایی می گردد:

۱-۱۴- قرارداد نقدی:

پرداخت وجه قرارداد نقدی و تحویل کالای موضوع آن حداکثر تا پایان وقت اداری روز کاری پس از انجام معامله توسط هر یک از کارگزاران ذیربط انجام می پذیرد.

۲-۱۴- قرارداد نسبه:

پرداخت وجه قرارداد نسبه در سررسید تعیین شده و تحویل کالای موضوع آن حداکثر تا سه روز کاری پس از انجام معامله توسط هر یک از کارگزاران ذیربط انجام می پذیرد.

۳-۱۴- قراردادهای سلف:

پرداخت وجه قرارداد سلف حداکثر تا سه روز کاری بعد از انجام معامله و تحویل کالای موضوع آن در سررسید تعیین شده توسط هر یک از کارگزاران ذیربط انجام می پذیرد.

۴-۱۴- قراردادهای آتی:

پرداخت وجه سپرده اولیه مندرج در قرارداد حداکثر تا پایان روز کاری انجام معامله و پرداخت وجوه سپرده جبرانی براساس اعلامیه روزانه اتاق حداکثر تا ساعت ۱۲ روز کاری بعد و پرداخت وجه معامله در سررسید تعیین شده بر مبنای قیمت معامله صورت می پذیرد.

تحویل کالای موضوع این قرارداد در سررسید تعیین شده در صورت درخواست خریدار صورت می پذیرد و در غیر اینصورت قرارداد تسویه مالی می شود.

۵-۱۴- قرارداد اختیار معامله:

پرداخت وجه اختیار خرید یا فروش از طرف کارگزار خریدار مندرج در قرارداد حداکثر تا پایان روز کاری انجام معامله صورت می پذیرد.

در صورت اعمال اختیار در سررسید قرارداد، قرارداد اختیار معامله به قیمت توافق شده تسویه می شود.

تبصره ۱: تمامی قراردادهای فوق الذکر با رعایت ماده ۱۰ قانون مدنی منعقد و اجرا می گردد.

تبصره ۲: زمانبندی مراحل پرداخت در زمانهای تعیین شده در بندهای فوق و سررسید تحویل کالا بر اساس ضوابطی می باشد که هیأت مدیره تعیین و ابلاغ می نماید.

ماده ۱۵: تعهدات کارگزار خریدار در قراردادهای نقد و سلف

کارگزار خریدار موظف است مطابق ماده ۱۴، وجه موضوع قرارداد را به حساب فروشنده واریز نماید. در صورت عدم واریز وجه، "اتاق" مطابق ماده ۱۳ اقدامات لازم را معمول و کارگزار مزبور مشمول جرائم ذیل می گردد.

۱-۱۵- پس از سه روز کاری، کارگزار خریدار موظف است روزانه مبلغی معادل $0/25$ درصد ارزش معامله تا زمان پرداخت کل وجه و حداکثر تا ۱۰ روز بعد به نفع "اتاق"، به "حساب تضمین اتاق" واریز نماید.

۲-۱۵- چنانچه کارگزار خریدار نتواند مطابق ماده ۱-۱۵ تعهد خود را انجام دهد، خرید کارگزار فوق کم لن یکن تلقی می گردد و کلیه جریمه ها، کارمزد و عوارض بورس دو طرف به عهده کارگزار خریدار می باشد.

۳-۱۵- تعهدات کارگزار خریدار در قراردادهای نسیه حسب مورد مطابق تضمین هایی است که اتاق تعیین می نماید.

تبصره ۱: عدم پرداخت بهای موضوع قرارداد مشروط بر اینکه طی سه ماه حداکثر یک نوبت باشد به شرح فوق تسویه می شود و در صورت تکرار علاوه بر اعمال این آئین نامه، مشمول آئین نامه تخلفات کارگزاری می شود.

تبصره ۲: تعهدات مندرج در این ماده به عنوان شرط ضمن عقد صورت گرفته و لازم الاجرا است.

ماده ۱۶: تعهدات کارگزار فروشنده در قراردادهای سلف

کارگزار فروشنده موظف است مطابق ماده ۱۴، کالای موضوع قرارداد را به کارگزار خریدار تحویل نماید. در صورت عدم تحویل به موقع مشمول مقررات ذیل می گردد:

۱-۱۶- کارگزار فروشنده تا ۱۵ روز بعد از تاریخ تحویل مندرج در قرارداد مشمول مبلغ تأخیر نمی گردد.

۲-۱۶- پس از انقضای ۱۵ روز بند ۱-۱۶ و عدم تحویل کالا مبلغی معادل ماهیانه $2/5$ درصد ارزش کالای تحویل نشده از تاریخ تحویل مندرج در قرارداد و حداکثر تا ۲ ماه به صورت روزشمار به نفع "اتاق" به "حساب تضمین اتاق" پرداخت می گردد.

۳-۱۶- پس از انقضای مهلت مقرر در بند ۲-۱۶ و عدم تحویل کالا، کارگزار فروشنده متعهد می گردد ماهیانه مبلغی معادل $3/75$ درصد ارزش کالای تحویل نشده تا زمان تحویل را به صورت روزشمار به نفع "اتاق" به "حساب تضمین اتاق" پرداخت نماید.

۴-۱۶- در هر صورت "اتاق" باید تسویه قراردادهای خرید و فروش را که مشمول مواد ۱۵ و ۱۶ می شوند به نحوی انجام دهد که مجموع مبالغ تأخیر و کارمزد متعلقه حداکثر از ۱۰٪ بهای معامله تجاوز ننماید.

۵-۱۶- در قراردادهای نقد و نسیه تعهدات کارگزار فروشنده براساس ماده ۱۵، همانند تعهدات کارگزار خریدار عمل می شود.

بخش چهارم: مقررات عمومی

ماده ۱۷: "اتاق" صرفاً با تقاضای مراجع ذیصلاح قانونی و از مجرای دبیرکل سازمان مجاز به افشای اطلاعات مربوط به معاملات اعضاء می باشد.

ماده ۱۸: "اتاق" مکلف است در هر زمان که مجموع سپرده های تودیع شده توسط هر کارگزار، ریسک عدم تحویل به موقع کالا و یا تعهدات موضوع قراردادهای مورد معامله را در مقابل "اتاق" پوشش ندهد، نسبت به ضبط سپرده ها اقدام و از ادامه معاملات کارگزار جلوگیری نماید.

ماده ۱۹: در مواقعی که کارگزار عضو "اتاق"، قادر به انجام تعهداتش در قبال قراردادهای نباشد و یا اینکه "اتاق" تشخیص دهد که عضو از انجام تعهداتش ناتوان است، "اتاق" با رأی کمیته رسیدگی به تخلفات (که در این ارتباط رسیدگی آن فوری و خارج از نوبت خواهد بود) نسبت به توقف معاملات کارگزار و جلوگیری از حضور وی در تالار معاملات اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱: توقف معاملات کارگزار مربوط توسط "اتاق" به وی ابلاغ و اعلان می شود.

تبصره ۲: کمیته رسیدگی به تخلفات در رأی خود موظف است شرایط خروج از توقف عضو را قید نماید.

ماده ۲۰: موارد ذیل از نظر "اتاق" به منزله عدم ایفای تعهدات کارگزار عضو "اتاق" در قبال قراردادهای تلقی و مشمول مبالغ تاخیر و مجازاتهای مندرج در آئین نامه تخلفات خواهد بود.

۱-۲۰- عضو، قوانین و مقررات "اتاق" یا بورس را نقض نماید.

۲-۲۰- عضو، انجام و رعایت شرایط و مفاد موافقت نامه عضویت در "اتاق" را نقض نماید.

۳-۲۰- عضو، تعهدات تحویل به موقع کالا و پرداخت به موقع مبالغ قراردادهای، هزینه ها، خسارات و مبالغ تاخیر و گواهی تادیه اسناد اعتباری اعلام شده از سوی "اتاق" را انجام ندهد.

۴-۲۰- عضو از اظهار توقیف و یا ورشکستگی مالی خود امتناع ورزد.

ماده ۲۱: کارگزار موظف به رعایت سقف اعتباری معاملات می باشد و در صورت عدم رعایت، "اتاق" ادامه معاملات را متوقف خواهد کرد.

ماده ۲۲: انجام هر گونه خرید توسط کارگزار خریدار منوط به تأیید دریافت ۱۰٪ بهای تقریبی معامله یا تعهد وی خواهد بود. در صورت امتناع خریدار از ادامه معامله مبلغ دریافتی طبق مقررات اتاق پس از کسر هزینه ها و مبالغ تاخیر متعلقه مسترد میگردد.

ماده ۲۳: کلیه خریداران مکلف به حمل محصولات مورد معامله طبق دستورالعمل مصوب هیات مدیره بورس می باشد.

ماده ۲۴: کلیه دستورالعملهای مورد نیاز در اجرای مفاد این آئین نامه توسط هیأت مدیره بورس تصویب و به اعضاء "اتاق" ابلاغ میشود.

ماده ۲۵: این آئین نامه در چهار بخش مشتمل بر ۲۵ ماده و ۷ تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۳/۹ به تصویب شورای بورس کالا رسیده است. هرگونه تغییر و یا اصلاح در مفاد این آئین نامه پس از تصویب شورای بورس کالا قابل اجرا خواهد بود.